

A. Sydorчук

Termopil national economic university

Directions Improvement of efficiency of financial resources of the state pension

The aim of the article is to study the uses of financial resources of the state pension in Ukraine and seek to enhance their effectiveness.

The article describes the strategic and tactical direction of improving the efficiency of the financial resources of the state pension. It is shown that the size of future pension receives employed persons affects the rate of pension contributions, investment income on savings deposits, term pension contributions and the timing of the receipt of future pensions. Determined that the rate of pension contributions amounting to 10.5% of payroll and 6.5% on investment income gained 35 years of labor activity can achieve the greatest amount of correlation between the level of wages of employees and future pensions of pensioners – 92.5 %.

Among the strategic areas of improving the efficiency of financial resources allocated pension us in practice the second pillar. The conclusion is based on the fact that such action will reduce the burden on the budget PFU, because it is poor design of its financial resources has led to the deterioration of the financial resources of this type of social insurance. Reducing the burden or cost reduction PFU eliminates the need for financing pensions from the State Budget of Ukraine, while enhancing the relationship between internal and external resources pension.

public pension funds, the financial resources of the state pension, the balance of the financial resources of the state pension

Одержано 19.03.13

УДК 339.9:334.012.64

Л.М. Фільштейн, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Н.Л. Гохгелеринт, доц., канд. екон. наук

Росія Сочинський державний університети туризму і курортної справи

Головні чинники та наслідки інфляції в Україні

Розкрито особливості розвитку інфляційних процесів в українській економіці. Визначено специфічні чинники інфляції в період незалежності. Визначено соціально-економічні наслідки інфляції для України.

фінансова система, економічний розвиток, інфляційні процеси, інфляція, ВВП

Л.Н.Фильштейн

Кировоградский национальный технический университет

Н.Л. Гохгелеринт

Россия Сочинский государственный университет туризма и курортного дела

Главные факторы и последствия инфляции в Украине

Раскрыты особенности развития инфляционных процессов в украинской экономике. Определены специфические факторы инфляции в период независимости. Определены социально-экономические последствия инфляции для Украины.

финансовая система, экономическое развитие, инфляционные процессы, инфляция, ВВП

© Л.М. Фільштейн, Н.Л. Гохгелеринт, 2013

Постановка проблеми Головним питанням стабільності економіки України є стан її фінансової системи, тому, що фінансова система виступає одним з найефективніших важелів, за допомогою якого уряди мають змогу регулювати економічний розвиток. Саме тому діяльність виконавчої влади повинна бути спрямована на керування інфляційними процесами. Побудова власного формату соціально-орієнтованої ринкової економіки, в першу чергу, вимагає створення сприятливих умов для розвитку людського капіталу, або у вузькому розумінні – забезпечення зростання рівня життя населення та підвищення його купівельної спроможності. Щодо останньої, то вона перебуває в оберненому зв'язку з індексом споживчих цін та кількісно характеризує стан справ із можливістю задовольнити фізіологічні та соціальні потреби, а отже і можливості зі зростання потенціалу людського ресурсу як у кількісному та якісному вимірі.

Аналіз останніх досліджень. Питанням інфляції та її впливу на сучасний стан фінансів країни висвітлено в працях українських науковців, зокрема В. Андрущенко, О. Василика, А. Гальчинського, О. Кириленко, О. Мельника, В. Опаріна, М. Савлука, А. Шаповала та ін. Але розвиток фінансової системи держави, зміни, що відбуваються в соціально - економічному розвитку країни, вимагають подальших наукових досліджень.

Метою написання статті є виявлення найбільш вагомих чинників розвитку інфляційних процесів в Україні за період незалежності.

Виклад основного матеріалу. Як економічне явище інфляція існує вже тривалий час. В епоху функціонування повноцінних грошей поступове зростання цін зумовлювалося псуванням монет або зниженням вартості золота. Проте зростання цін відбувалося дуже повільно, було майже непомітним і не викликало соціальних та економічних потрясінь. Економіка України була глибоко інфляційною і у складі колишнього СРСР. Специфіка цього періоду зумовлювалась, з одного боку, повним домінуванням державного монополізму та відсутністю конкуренції, з іншого - великими диспропорціями в економіці. Йдеться про спотворену структуру виробництва, надмірно високу питому вагу важкої промисловості, надзвичайно високу частку військово-промислового комплексу, надмірну зношеність основних виробничих фондів, неефективне використання капітальних витрат, порушення господарських зв'язків [1, с. 9-12].

Товарно-грошова розбалансованість економіки призвела до відриву платоспроможного попиту від вартості товарної маси. Саме це стало причиною гострого товарного дефіциту, що за контрольованих та майже незмінних цін вказувало на існування прихованої інфляції. Проявом стали стрімкий товарний голод, надмірні цінові дотації на основні групи товарів, зниження економічних стимулів виробництва та низька якість продукції, розширення спекуляцій у сфері торгівлі та зростання цін на "чорному" ринку, зниження ринкового курсу національної валюти [2].

До того ж спостерігалось уповільнення темпів зростання експорту та одночасне різке зростання імпорту, що пояснювалося як зниженням конкурентоспроможності українських товарів, так і бумом споживчого кредитування, а також кардинальним зниженням імпорتنих тарифів. Все це в сумі призвело до значного погіршення торговельного балансу. Національна валюта була жорстко прив'язана до долара, вивезення капіталу з України.

У минулому десятилітті для української економіки були характерні не тільки високі темпи інфляції, а й високий ступінь мінливості цінової динаміки. Серед причин росту інфляції експерти називають також подорожчання продуктів та плати за житлово-комунальні послуги для населення. Україна дістала в спадок високо затратну, монопольну економіку, де багато галузей не могли працювати на засадах

самофінансування і потребували бюджетних дотацій. Особливістю цього стану інфляційних процесів є гіперінфляція, рівень якої становив в 1993 році 10256%. Однак, після проведення грошової реформи в 1996 році та послідовної монетарної політики, державі вдалося приборкати інфляцію, вивести її на прийнятний рівень з позиції розвинутих країні. Наступна хвиля інфляційних процесів почалася в 2007 році. Згідно статистичних даних інфляція за 2007 р. становила 16,6 %, за 2008 р. - 22,3%, за 2009 р.- 12,3%, а за 2010 р. - 9,1%. [2] Одним з найбільш значущих чинників розвитку інфляції в цей період є збільшення витрат державних коштів на соціальні стандарти. Саме в ці роки відбувається зростання заробітних плат, пенсій та інших виплат, причому темпи їх зростання не відповідають рівню зростання ВВП та зростанню продуктивності праці, що призвело до виникнення макроекономічних диспропорцій, які позначились на динаміці цін.

Так, на думку колишнього голови Ради НБУ А. Гальчинського, інфляційна модель економіки сформувалася ще в 2005 році, оскільки із цього часу темпи приросту реальної зарплати істотно перевищують темпи росту ВВП (таб. 1).

Матеріальні витрати, наведені в табл. 1 розраховувались за регресійною моделлю $y = -2409339 + 35532,49 * x_1 + 428,05 * x_2$ з $R^2=0,922$, де x_1 – спожито природного газу, млрд.м³ і x_2 – ціна на газ для промислових підприємств, грн/тис.м³. При цьому в розрахунках бралось до уваги подорожчання природного газу до 416 дол. за 1 тис.м³, так як дана вартість закладена в Законі України «Про Державний бюджет на 2012 рік» та скорочення споживання до обсягів 2009 року – 50,1 млрд.м³. Таким чином зростання реального ВВП в Україні у 2012 році складає близько $((1375732,7 + 1320347,7)/2) / 1315000 - 1) * 100\% = 2,5\%$. Індекс споживчих цін виходячи з формули (1) знаходиться близько-1,073.

Світовий економічний досвід довів, що зростання заробітної плати в економіці країни повинно супроводжуватися відповідним зростанням продуктивності праці. В Україні такої тенденції не спостерігається. За даними конфедерації роботодавців в Україні, починаючи з 2001 року, темпи зростання реальної заробітної плати виявляються значно вищими за темпи приросту продуктивності праці. Зокрема, за 2000-2009 роки середньорічні темпи приросту реальної заробітної плати становили 19,2%, а темпи приросту продуктивності праці - 7,2%, тобто в 2,7 рази нижче. [3] Так, середньомісячна заробітна плата працівника у 2012 року порівняно із 2011 року зросла на 15,7 відсотка та досягла 2975 гривень.

Таблиця 1 – Розмір реального ВВП

(млн.грн.)

Рік	Номінальна заробітна плата	Продуктивність праці	Податок на додану вартість	Матеріальні витрати в промисловості	Сукупна пропозиція
1998	35137	5056	7452	54197	91519
1999	42139	6470	8434	77656	102468
2000	55853	8430	9419	94471	138156
2001	67389	10224	10365	140972	185796
2002	78950	11239	13471	152744	214853
2003	94608	13101	12598	200249	244597
2004	117227	16990	16734	255176	298806
2005	160621	21347	33804	292342	354580
2006	205120	26249	50397	338742	474001
2007	278968	34477	59383	440634	587393
2008	366387	45205	92083	566236	737213

2009	365300	45234	84597	484115	808270
2010	45913	54012	98978	656005	951832
2011	564758	62654	129475	701925	1120893
2012	694653	72052	136986	823825	1320378

Випереджаючими темпами зростала заробітна плата в бюджетній сфері: в освіті – на 22,6 відсотка, що у 2,3 рази перевищило відповідний показник минулого року; охороні здоров'я – на 24,5 відсотка, що у 2,7 рази вище минулорічного показника. Реальна заробітна плата за 2012 року зросла на 14,9 відсотка у порівнянні з відповідним періодом попереднього року. Економічне зростання та заходи з підтримки цінової стабільності створили підґрунтя для розвитку соціальної сфери. Проведення Урядом послідовної соціальної політики, поступове підвищення розміру мінімальної заробітної плати сприяло підвищенню рівня доходів населення.

До інфляційних чинників, пов'язаних з бюджетною системою країни, можна віднести зростання частки податкових надходжень в структурі доходів зведеного бюджету. Так, наприклад, частка податкових надходжень в Державному бюджеті на 2013 рік запланована на рівні 88 %. Зменшення ж податкових надходжень під час спаду виробництва і збільшення дефіциту бюджету потребує пошуку можливих джерел фінансування, одним з яких є емісія на покриття дефіциту бюджету, Що призводить до інфляції.[4]

Важливим чинником інфляційного процесу в останні роки було також стрімке зростання рівня споживчих кредитів. Зниження ставки рефінансування НБУ з 8,5% до 7,75 % у 2011 році дозволило комерційним банкам значно збільшити обсяги надання кредитів, що вплинуло на ріст грошової маси в країні.

Велику питому вагу у споживчому кошику українця займають витрати на продукти харчування. А тому збільшення цін на ці продукти неминуче призводить до збільшення рівня інфляції в країні. Протягом останніх років ціни на продовольчі товари продовжували зростати як в Україні, та і за кордоном. Це обумовлено зростанням світових цін на енергоносії(особливо в період весняно - осінніх польових робіт), світовими неврожаями, зростанням рівня доходів громадян, відсутністю реформ в агропромисловому комплексі України, нестачею овочесховищ, недостатнім розвитком агропереробної сфери та ін.

Проводячи порівняння можна побачити, що рівень зростання цін на продукти харчування в Україні значно вищий, ніж у наших європейських сусідів. Так, у Болгарії в 2010 році ціни на продукти харчування зросли на 26,2 %, Чехії - на 10,7 %, Угорщині - на 14 %, Австрії - на 7,3 %, Румунії - на 12,1 %, Словенії - на 11,8 %, а в Україні за цей період - на 48,5 %. Це призводить до того, що населення України більше 50 % свого бюджету витрачає на придбання продовольства, а для малозабезпечених сімей цей показник є ще вищим.[2]

Інфляційні очікування також відіграють значну роль у посиленні інфляції. Вони полягають у тому, що населення країни більше витрачає на споживчі видатки, ніж на заощадження: виробники для мінімізації своїх ризиків закладають інфляційні очікування в ціну своєї продукції.

Головні чинники інфляції впливають на зростання цін через певний проміжок часу. Більшість чинників впливає на ціни впродовж семи - дев'яти місяців. Два чинника - зростання грошової маси і зростання заробітної плати - спричиняють інфляцію з лагом у чотири і сім місяців, при цьому перший починає негативно впливати на економіку через три-чотири місяці, другий - через сім.

Інфляція призводить до серйозних наслідків у багатьох сферах суспільного життя. Саме через ці наслідки інфляція постійно перебуває в центрі уваги держави,

громадськості, підприємців. Наслідки інфляції поділяються на соціальні та соціально-економічні. Основними соціально-економічними наслідками є: спад виробництва, скорочення інвестицій, девальвація гривні, збільшення безробіття та інше. Особливо відчутно інфляція впливає на кредитну і грошову системи, державні фінанси, валютну систему, на платіжний баланс країни.

Найважливішими соціальними наслідками інфляції є: зменшення реальних доходів населення, знецінення заощаджень, загострення соціальних суперечностей в суспільстві та скорочення платоспроможного попиту, зростання цін на продовольчі товари.

З'ясування причин інфляції необхідно економістам для того, щоб запропонувати ефективні методи боротьби з нею та її негативними соціально-економічними наслідками. Серед переліку заходів, які реалізують центральні органи влади, можна виділити заходи, що спрямовані на подолання фінансової кризи в Україні.

Згідно з Указом Президента "Про додаткові заходи щодо подолання фінансової кризи в Україні" пропонується запровадження механізмів захисту національного товаровиробника, тимчасове квотування імпорту окремих товарів, запровадження до стабілізації фінансово-економічної ситуації мораторію на підвищення цін суб'єктів природних монополій тощо.

Надзвичайно важливу роль в подоланні інфляції відіграє державний контроль за цінами. Під контролем за цінами розуміють будь-яку послідовність заходів - від помірних обмежень до примусового встановлення верхніх меж зростання цін, насамперед, на товари першої необхідності.

В діяльності Національного банку України доцільним є запровадження таргетування інфляції, що поширене у зарубіжній практиці. При таргетуванні інфляції орієнтиром слугує тверда цифра допустимого приросту, в межах якої повинні утримуватися темпи приросту агрегатів грошової маси.

Висновки Отже рівень інфляції в Україні є досить нестабільним і може різко змінюватись. Наслідками інфляційних процесів є збільшення рівня корупції та тінізації української економіки, слабкість та корумпованість судової системи, тісне переплетіння політичних і бізнес-інтересів, найбільше це відбилося на купівельній спроможності народу, інфляція веде до знецінення заощаджень населення.

Список літератури

1. Савлук М.І. Гроші та кредит: Підручник.-К.:КНЕУ,2002. –598 с.
2. Черничко С.Ф. Внутрішні чинники розвитку інфляційних процесів в Україні Збірник наукових статей НЛТУ України: - Львів : НЛТУ України. - 2008. - Вип. 18.6. - с.123-127.
3. Інфляція у 2011 році//Урядовий портал 2012 р. : [електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/>.
4. Закон України „Про Державний бюджет України на 2012 рік"
5. Антонюк А.М. Специфіка інфляції в Україні//Економіка та держава, 2009, №10. – С.35-37.
6. Державний Комітет Статистики.
7. Національний банк України Ділові очікування підприємств Аналітичний звіт 3 квартал 2011 року. С. 4-5.
8. Лібанова Е.М. Соціальні чинники та соціальні наслідки інфляції // Економіст. - 2010, №5. - 16-25.
9. Кравченко С., Теленик С. Інфляція в ринковій економіці: сутність, причини і взаємозв'язок з макроекономічними показниками // Економіка, фінанси, право. – 2002. – №7. – С.9-12.

L. Filshteyn, N.Gohgelerint

Key factors and impact of inflation in Ukraine

The purpose of writing of the article is an exposure of the most ponderable factors of development of inflationary processes in Ukraine for period of independence.

The features of inflation in the Ukrainian economy. Are specific factors of inflation in the period of independence. Defined socio-economic effects of inflation in Ukraine.

Inflation rate in Ukraine is very unstable and can vary dramatically. The consequences of inflation is an increase in the level of corruption and shadow Ukrainian economy, the weakness and corruption of the judicial system, the close interweaving of political and business interests, most of this is reflected in people's purchasing power, inflation leads to a devaluation of savings

financial system, economic development, inflation

Одержано 10.04.13

УДК 657.471

Н.С. Шалімова, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Підходи щодо забезпечення прийняттого рівня незалежності аудиторів

Досліджено сутність такого принципу професійної етики аудиторів як незалежність, види загроз та приклади обставин, які можуть спричинити їх виникнення. Проаналізовані підходи щодо забезпечення прийняттого рівня незалежності аудиторів, передбачені національними та міжнародними документами в сфері аудиторської діяльності. Обґрунтовано необхідність розгляду незалежності з точки зору всіх суб'єктів, залучених до процесу виконання завдання з аудиту, доцільність розробки та застосування застережних заходів в робочому середовищі користувача і відповідальної особи.

аудит, аудитор, незалежність, загрози, застережні заходи

Н.С. Шалімова

Кіровоградский национальный технический университет

Подходы к обеспечению приемлемого уровня независимости аудитором

Исследована сущность такого принципа профессиональной этики как независимость, виды угроз и примеры обстоятельств, которые могут привести к их возникновению. Проанализированы подходы к обеспечению приемлемого уровня независимости аудитором, предусмотренные национальными и международными документами в сфере аудиторской деятельности. Обоснована необходимость рассмотрения независимости с точки зрения всех субъектов, вовлеченных в процесс выполнения задания по аудиту, целесообразность разработки и применения предупредительных мероприятий в рабочей среде пользователя и ответственного лица.

аудит, аудитор, независимость, угрозы, предупредительные меры

Дотримання незалежності аудитором є чинником, який забезпечує досягнення у конкретних користувачів фінансової звітності та суспільства у цілому впевненості в об'єктивному характері аудиторського звіту. Так, І.К. Дрозд критерій незалежності розглядає як загальну характеристику сутності аудиту, що відрізняє його від інших форм контролю [8, с. 77–78]. О.А. Петрик зауважує, що у разі відсутності незалежності втрачаються суть аудиторської перевірки, її функціональне призначення та корисність [13, с. 62], а представляючи склад елементів аудиторської етики [13, с. 49–51] незалежність включає до головних концепцій аудиту [13, с. 48] і загальних принципів аудиторської етики [13, с. 54].